

לענין נישואין ושבע ברכות - שיעור 847

- I. המשתתף בחופה וסעודת נישואין אם רשאי לעזוב קודם השבע ברכות
- (א) עיין באג"מ (ח - נ"ו וצ"ח"ע ח - פ"ז) דחייב הוא על הנאספים בשעת נישואין לברך שבע ברכות ולכן יש מצוה לשמוע הברכות וכ"כ הלבושי מרדכי (ח"ע פ"ז) דחייב הוא על הנאספים והוא נתן עצה קלה דאלו הרוצים שלא לחכות עד גמר הסעודה וז' ברכות יאמרו בפירוש קודם שיש בו לאכול שאינם מתכוונים להצטרף לקביעות עם המסובין
- (ב) אמנם י"א שהחייב על החתן לקבל הברכות ואין חייב על כל אחד ואחד לברכו ולכן יכול לצאת קודם השבע ברכות (שובע שמחות ח - ק"ט והערות השלחן ק"ג - ט) ועיין בנטעי גבריאל (ג - זף רי"ח)
- (ג) איברא אומרים בשם הגר"ח מבריסק לפרש מאמר דכל הנהנה מסעודת חתן ואינו משמחו עובר בחמשה קולות שביאורו שאינו ממתין עד השבע ברכות שזהו הפירוש אינו משמחו שהכרחה היא הקיום שמחת חתן וכלה
- II. איש שאינו אוכל באותה סעודה האם חשב כפנים חדשות - עיין ברמ"א (ס"ג - ז) דאינו צריך לאכול שיש מהראשונים שסוברים דאפילו האנשים שכבר הלכו קודם הסעודה הם פנים חדשות ואומרים שבע ברכות (ריטב"א כתובות ז:) דלא כהשו"ע דסבר שצריך לאכול ואפשר דתלויה בהנ"ל דהרמ"א סבר דש"כ דין בהחתן ולא בהנאספים והשו"ע וסעייתו סברו דתלוי בהנאספין ומחויבים רק אם אוכלים
- III. איש שלא אכל בהסעודה אם ראוי לברך ש"כ - עיין באהלי ישרון (ה"ת 96) ששמע מרב משה שאינו צריך לאכול דוקא פת דיש סוברים אף בלא סעודה כלל מותר ודלא כהשו"ת יביע אומר שצריך פת כשיטת המחבר
- IV. שמע הש"כ בשעת החופה אבל לא השתתף בסעודת נישואין יש חולקין אם הוא נחשב כפנים חדשות בסעודות הכאות והכל תלוי בהחקירה הנ"ל דאם החייב על הנאספים הוא שמע כבר ואם דין בהחתן נחשב פ"ח שעדיין לא השתתף בשום סעודה
- V. כמה צריכין שיאכלו פת לברך שבע ברכות - עיין בשובע שמחות (פרק ק"ג) שהביא האלף לך שלמה (ג"ס) דדי בג' אוכלי פת וז' אוכלי שאר דברים וי"א דהז' אינם צריכים לאכול כלום וזה לפי הר"ן דלא בעינן לש"כ שיהיו בשעת סעודה ועיין בפת"ש (ס"ג - ח) ושו"ת יביע אומר (ג - ה"ב) שצריך שבעה או רובה לאכול פת ולכאורה צריך להחמיר דספק ברכות להקל
- VI. יש שרצו לבטל את המנהג שבשעת ברכת אשר ברא מפסיקים הקהל את המברך בשירת התיבות אשר ברא ששון או קול ששון, וכן מנהג בירושלים דאם ימשיך לומר אז לא ישמעו הקהל ואם יפסיק בשתיקה הרי לכתחלה אין להפסיק וי"א דליכא הפסק כיון דהוי לצורך שמחת חתן וכלה (שובע שמחות ח - כ"ו)
- VII. מי שטעה וחסר אחד מברכת חתנים מברך אותה כשזוכר באר היטב (ס"ג - ח) שם אגרות הרמ"ס) וכ"כ החכ"א (כלל קכ"ט - ס"ח)
- VIII. אין להחשיב לפ"ח מלצר וכדומה שאין לו היכרות עם בעלי השמחה וכן קטן ואשה אין להשיבם לפ"ח (שובע שמחות ח - ז)
- IX. שתיית כוס ש"כ בסעודה שלישית - עיין באג"מ (ד - ס"ט) דהחתן והכלה ישתו והמברך יותר ראוי שלא ישתה וזה לשיטתו דהבהמ"ז אינה טעונה כוס וזה כהרמב"ם ולא כהרא"ש אמנם דעת החכמת שלמה (ג"ס) דלא ישתו כלל דכיון דלפי מנהגינו דאין לשתות מכוס של בהמ"ז אין לשתות ג"כ מכוס של נישואין שהיה מותר מדינה משום לזלוזולי בכוס של בהמ"ז
- X. חתן וכלה שבאמצע ימי המשתה שהלכו לסעודת נישואין או לסעודת ברית מילה אין עושין שבע ברכות בשבילם שאין הסעודה נעשית בשבילם לכן ליכא חייב ש"כ ועוד שהרי מדינא ליכא חייב כלל לעשות ש"כ בכל יום (נטעי גבריאל ג - זף רל"ו)
- XI. בזמן אמירת ברכת המזון נכנסת הכלה לחדר ששם החתן וזה אינו לעיכובא אלא לכתחילה (שובע שמחות ח - ה"ה) וע"ע בשו"ת קנין תורה (י - ק"ח) דתמיד הכלה בעזרת נשים ושומעת משם הברכות
- XII. ליכא חשש שלא תברך על מקום הראשון שאפילו רואה מקומו מהני (רע"ג - ח) ועוד דהוי כדעת מתחילה ע"ז ומהני (נטעי גבריאל ס"ס)

XIII. סוף זמן ש"ב ביום האחרון - עיין בספר אהלי ישרון (לוי 10) שכתב בשם רב משה שיכולים לברך ז' ברכות עד 40 דקות אחר השקיעה ואין לומר ספק ברכות להקל שהחכמים תלוי כל דבר שנוגע לשמחת חתן וכלה לפי לשון בני אדם אולם יש חולקין שאין יכול לברך ביום אחרון אחר שקיעה (שובע שמחות ב - ג)

XIV. אחר ברכת בורא פרי הגפן טועם המברך מכוסו רביעית (ק"ג - ג) וי"א שטרם שמטעמים לחתן וכלה יש להוסיף יין מן הבקבוק כדי שישתו כולם מכוס שאינו פגום (מ"ב קפ"ג - סקל"ד) וי"א דאינו פגום וא"צ להוסיף משהו יין (נטעי גבריאל 3 - דף רמ"ג)

XV. לחלק הברכות נישואין להרבה אנשים י"א דמותר לברך ברכה הסמוכה לחברתה אף לבדה לכתחלה דכיון שנסדרו מתחלה כסמוכה לחברתה דכבר הוקבעו שם ברכה גם בלי סמיכות ודלא כהשערי אפרים ושו"ת הר צבי (מ"ד) ושו"ת ציץ אליעזר (י - 3) אמנם האג"מ (ה"ע ב - ז"ג) כתב דבלא צורך כלל יותר טוב שלא לחלק ועוד יש פגימה בכבוד האחרים שאין נותנים להם ברכה יותר אם יחלק הברכות (ד"ע)

XVI. מאיזה זמן נחשבת הכלה נשואה וחייבת בכיסוי הראש

(א) עיין בכתובות (ט"ז - 3) דיוצאה וראשה פרוע דאורייתא היא דכתיב ופרע את ראש האשה וכ"כ המאירי (כתובות עמוד ע"ה) שאיסור פריעת הראש לנשים הוא מן התורה וכן פסק השו"ע אבן העזר (כ"ה - 3 וקט"ו - ד) אמנם זה שאמרו שער באשה ערוה לענין שאסור לקרוא קריאת שמע כנגדה זהו רק באשה נשואה אבל לגבי בתולה שרגילה בגילוי ראש אין לחוש להרהור (שו"ע א"ח ע"ה - 3) משא"כ באלמנה או גרושה ויש אומרים שאיסור פריעת הראש אינו מן התורה ממש אלא רק לו רמז דאורייתא (שו"ת יחזקאל דעת ה - דף רפ"ח נהג"ה) אבל רוב הפוסקים חולקין על זה דהוא דאורייתא

(ב) נחלקו האחרונים בדין ארוסה שהיא מקודשת ועדיין לא נשאת האם חייבת לכסות שער ראשה עיין בשו"ת רבי עקיבא איגר (3מהדורה תניח"ט ע"ט) דמתחייבת הארוסה לכסות שער ראשה אמנם מהשיטה מקובצת (כתובות ט"ו) פלג על זה

(ג) נחלקו הפוסקים בענין גדר החופה שקובעת דין נישואין ויוצאה מתורת ארוסה לתורת נשואה

1. דעת הרמב"ם (לשנת פ"י - ה"ה) שצריכה שני דברים הבאה לביתו והתייחדות בבית בעלה ויחוד זה הוא הנקראת כניסה לחופה וזה נקראת נישואין (שו"ע נ"ה - ב) וזה דעת רוב הראשונים
2. דעת הרמב"ן (כתובות ד) דיחוד החתן עם הכלה אין צורך שיביאה החתן לתוך ביתו אלא יכולים לתייחד בחדר אחר ולדעתו בייחוד סגי ואין צריך ביתו
3. דעת הר"ן כשיביא את האשה לתוך ביתו נקראת נישואין ואם לא הביא אותה הבעל לביתו אפילו נתייחד עמה לשם נישואין בבית אביה אין זו חופה ונישואין
4. דעת הדרישה (ס"ח לוח ה') דהמקום המיוחד שמביאים לשם את החתן ואת הכלה לשם נישואין אע"פ שאינם מתייחדים שם יחוד גמור נקראת נישואין וחופה לכן אין צריך לא ביתו ולא יחוד גמור ובזמן הזה המקום הזה הוא תחת יריעות החופה שאנו קוראים חופה
5. חופה נקראת על שם שחופה אותה בטליתו (קידושין י"ט) כיון שפירש טליתו עליה לשם נישואין (אורחות חיים שהובא ברמ"א נ"ה - ב) וכ"כ במגילת רות ופרשת כנפיך על אמיתך
6. דעת תוספות ביומא (י"ג: ד"ה ו"לחז"ל ורמ"א נ"ה - ב) דכשהחתן מכסה ראשה בצעיף וזה נקראת בארדיקין ועושה כן לקנין נישואין היא נקראת נשואה ולכאורה צריכה כיסוי ראשה
7. דעת הבית מאיר (סימן נ"ה) דהכל תלוי במנהג המקומות וכל מקום ומקום שהונהג צורת חופה באופן מסויים והרי חופה זו עושה קנין נישואין במקום ההוא
8. למעשה אין הפנויה וארוסה מחויב לכסות ראשיהן אבל נשואה מחויב מן התורה לכסות ראשה ולרוב הפוסקים אין הכלה חייבת לכסות ראשה מיד לאחר שבע ברכות שתחת החופה מפני שדינה עדיין כארוסה עד לאחר היחוד ולפי מה שנוהגים שהחתן והכלה מתייחדים מיד לאחר השבע ברכות שתחת החופה על הכלה לכסות את ראשה מיד לאחר צאתה מחדר היחוד אבל מנהג ספרד כשיטת הרמב"ם דרק אחר שהביאה לביתו נקראת נשואה ואין צריך כיסוי ראשה רק אחר זמן זה וכן שמעתי שכן נהג ר' משה פיינשטיין אבל ר' טוביה גאלדשטיין אמר לי דצריך כיסוי הראש אחר חדר היחוד אמנם אחרים נוהגים כיסוי ראש קודם שמכסה פניה בצעיף כשיטת התוספות ורבי עקיבא איגר הנ"ל ועביד כמר עביד ועביד כמר עביד

XVII. אם אשה שמדלקת בפעם ראשונה אחר נישואין נרות שבת צריכה לברך גם ברכת שהחיינו

(א) עיין בציץ אליעזר (י"ג - כ"ד) שכתב שאין מברכת
(ב) אמנם עיין בבאר היטב (תרע"ג - י"ג) שכתב שיכול לברך על מנורת כסף ביום ב' דחנוכה שהחיינו

נדרים לעלו נשואת אבי אורי ר' אליעזר ליפא בר' יעקב ארזב"ט י"א אורח' האלה רח"ל בר' גרשון חולק הענין הכין ע"ה
ולעלו נשואת אבי יקיר ר' איסר זאב בר' אליעזר ליפא ע"ה
Previous shiurim are available at: www.SeeTorah.com